

Юлія А. Шевченко*

ІННОВАЦІЙНА СФЕРА ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТНК

Статтю присвячено дослідженню інвестиційної діяльності ТНК, яка стосується інноваційної сфери економіки приймаючих країн, що розкриває актуальність та необхідність вивчення сильного підґрунтя розвитку конкурентної і всеосяжної системи суспільства всередині будь-якої країни. Акцентовано увагу на тому, що азійські країни, що розвиваються навіть в період пандемії COVID-19 мають високі показники залучення інвестицій.

Взагалі треба відмітити, що інвестиції є джерелом процвітання та стабільності розвитку економіки країни, є джерелом надання нових технологій та інновацій, робочих місць у складний час високої інфляції та високого рівня безробіття. У статті наведено яскраві приклади корпорацій, інвестиційні проєкти яких в приймаючих країнах відображають інноваційний напрямок їх діяльності та поширення нових технологій до Азійського регіону. ТНК мають досить великі фінансові ресурси, які можуть ними використовуватися у будь-яких сферах та галузях. Диверсифікація надає можливість знизити ризики та запроваджувати нові стандарти та правила здійснення міжнародної економічної діяльності. Розкрито важливість інноваційних інвестицій, які надаються великими технологічно розвиненими корпораціями до економік країн, які раніше були не досить конкурентоспроможними на світовому ринку.

Ключові слова: інновації, міжнародне інвестування, технології, ТНК, турбулентність.

Табл. 1. Літ. 11.

DOI: 10.32752/1993-6788-2022-1-251-36-42

Yulia A. Shevchenko

INNOVATION SPHERE AS ONE OF THE TENDENCIES OF TNC'S INTERNATIONAL INVESTMENT ACTIVITY

The article is devoted to researching the investment activity of TNCs, which is related to the innovative sphere of the economy of the host countries, which reveals the relevance and necessity of developing a strong basis for the development of a competitive and comprehensive system of society within any country. It pays attention on the fact that developing Asian countries even during the COVID-19 pandemic have high indicators of investment attraction.

In general, it should be noted that investments are a source of prosperity and stability in the development of the country's economy, a source of providing new technologies and innovations, jobs in a difficult time of high rate of inflation and high rate of unemployment. The article provides vivid examples of corporations whose investment projects in the host countries reflect the innovative direction of their activities and the spread of new technologies to the Asian region. TNCs have quite large financial resources that can be used by them in any spheres and industries. Diversification provides an opportunity to reduce risks and introduce new standards and rules of international economic activity. It reveals the importance of innovative investments provided by large technological-ly advanced corporations to the economies of countries that were previously not competitive enough on the world market.

Keywords: innovations, international investment, technologies, TNCs, turbulence.

Peer-reviewed, approved and placed: 11.05.2022.

* Deputy director for economic affairs of "SEE" LLC. Ukraine.

Постановка проблеми. Світова економічна система має досить великий потенціал, але також перебуває в умовах постійної турбулентності, невизначеності та має досить складні шляхи свого розвитку, а особливо в умовах пандемії COVID-19. Для подолання наслідків залучаються і необхідні великі фінансові, людські та інноваційні ресурси. Інноваційний аспект міжнародного інвестування сформував підґрунтя для можливого подальшого обміну технологіями, інноваціями, ноу-хау як всередині країни, яка розробляє дані технології так і поза її межами. Інноваційний розвиток постійно переплітається з трьома базисами сталого розвитку. Таке переплетення відбувається завдяки запровадженню високих технологій, методів виробництва, стратегічного розвитку підприємства на будь-якому рівні від глобального до локального.

Економічна система особливо світова перебуває в постійній залежності від її елементів, так як будь-яка система не може існувати окремо і потребує постійного співробітництва та взаємодії з іншими елементами відповідно до її структури. Міжнародні економічні відносини мають дуже складну будову, яка на сьогоднішній день є досить вразливою і потребує сильного правового поля та середовища, яке регулювало б діяльність її суб'єктів в повній мірі та відповідно до приписів міжнародного законодавства та національних норм кожної окремої країни. Хоча в період пандемії COVID-19 кожна країна ізолювалася одна від одної фізично, тобто відбулося обмеження для руху робочої сили, проте в той самий час посилювався вплив електронної комерції, дії технологічно розвинених підприємств, які забезпечували функціонування логістичних систем між країнами, Комп'ютерним програмам, автоматизованим системам виробництва, штучному інтелекту, роботизації виробничих та операційних можливостей, новим біотехнологіям, інноваційним матеріалам та іншим прогресивним технологіям, які набули свого розвитку та поширення.

Таким чином і впливає актуальність дослідження інноваційної сфери інвестиційних потоків міжнародних компаній в умовах невизначеності, турбулентності не тільки економічного середовища, але і соціального, технологічного та екологічного, що породжує потребу у більш ретельному та детальному дослідженні даної проблеми.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Глибоким дослідженням інноваційної сфери у межах напрямів міжнародної інвестиційної діяльності ТНК, можливостями трансформацій у інвестиційних потоках корпораціями займалися багато вчених таких як: Лук'яненко [1], О. Мозговий [1], Л. Руденко-Сударева [2], експерти Всесвітнього економічного форуму [7], ЮНКТАД [10;11] та інші.

Напрацювання вчених є розгорнутими, актуальними та доводять їх всеосяжний результат дослідження інноваційної сфери міжнародного інвестування і виражають необхідність залучення інвестицій у сучасних економічних умовах. Грунтовні напрацювання доводять, що економічна система приймаючих країн постійно розвивається з урахуванням інновацій, глобалізації, протекціонізму найважливіших сфер та галузей економіки, збереженням навколишнього середовища та наявних ресурсів будь-якого

виду. Тобто відбувається постійне дотримання норм та принципів сталого розвитку, які є найбільш прийнятними та толерантними в сучасних турбулентних умовах.

Мета дослідження. Інновації дають конкурентні переваги та дозволяють здійснювати економію фінансових ресурсів будь-якого підприємства, у тому числі корпорацій. Роль транснаціональних корпорацій в експорті інвестицій є ключовою, бо завдяки інвестиціям корпорація може планувати свою діяльність на довгострокову перспективу, розробляти стратегію та відповідати пунктам своєї місії та бізнес-плану. У сучасних умовах турбулентності міжнародне інвестування набуло більш електронного або так би мовити віртуального вигляду. Велике потрясіння та криза світових економік під час пандемії COVID-19 змусили суб'єктів міжнародних економічних відносин переглянути формат введення господарської діяльності та інвестування, шукаючи нових напрямків та видів інвестиційних об'єктів, які були б прибутковими та найменш ризикованими з точки зору непередбачуваності та раптовості. Високотехнологічні ТНК, особливо з країн, що розвиваються, наприклад, Азійського регіону не відчували впливу економічної кризи спричиненої пандемією COVID-19. Однією з причин такої стійкості на глобальному ринку є те, що протягом 10-15 років такі корпорації надавали, а країни залучали величезні об'єми інвестиції. Таке залучення інвестицій постійно регулювалося за допомогою національної економічної політики, відбувався селекторний метод для розміщення інвестицій в галузі, які найбільш потребували додаткових фінансових ресурсів, розроблялися цілі програми щодо залучення інвестицій транснаціональними корпораціями. Таким чином приймаючі країни позбувалися недостатньо розвинених та відсталих регіонів економічного розвитку всередині країни. Надавалися величезні ресурси для розробки нових інноваційних продуктів від нових тканин, матеріалів, штучного інтелекту, генетичних розробок, дослідження вакцин щодо боротьби з інфекцією з використанням геномів РНК та ДНК вірусів тощо.

Інноваційна сфера забезпечує конкурентоспроможність корпорації та приймаючих країн у тому разі, якщо відбувається синергізм та співробітництво між суб'єктами міжнародних економічних відносин. Інновації на першому етапі розвитку є найбільш прибутковими для суб'єктів економічної діяльності, але вони не можуть існувати лише всередині певної окремої країни і тоді настає момент, коли інновації поширюються майже по всьому світу.

Тому метою дослідження є вивчення інноваційної сфери міжнародного інвестування транснаціональних корпорацій в умовах турбулентності, економічного спаду та непередбачуваності поведінки світового економічного ринку, що тісно переплітаються з усіма трьома базисами сталого розвитку, які необхідно враховувати при здійсненні інвестиційної діяльності.

Основні результати дослідження. Сучасні економічні, соціальні процеси швидко змінюють та формують глобальне середовище з усіма його елементами. Основними факторами пришвидшення розвитку появи якісно нових форм функціонування та інноваційного розвитку суб'єктів

міжнародних економічних відносин є діджиталізація, поява «економіки океанів», занадто обмежена кількість ресурсів, віртуальність та перехід від фізичної форми економіки до виникнення економіки у межах Четвертої промислової революції.

Останні світові тенденції, економічні кризи, пандемія COVID-19, галопуючий розвиток інформаційно-технологічних інноваційних процесів, напружений стан світових економічних відносин створили нову економічну систему, яка базується на нових технологіях збереження природних ресурсів, формуванні та трансформації глобальної економічної діяльності в межах нульового рівня викиду CO₂, запровадженні штучного інтелекту для взаємодії між споживачами та постачальниками, на формуванні електричної залежності, роботизації, безпроводної комунікації.

Ключову роль в постачанні інновацій до приймаючих країн мають транснаціональні корпорації, які розробляють інноваційні продукти та поширюють їх всередині суспільства будь-якої країни. ТНК перетворюються на глобальних лідерів у інноваційній сфері як у вигляді донорів так і реципієнтів інвестицій [1].

Міжнародне інвестування розглядалося вченими під різним кутом і завжди характеризувалося переміщенням капіталу з однієї країни в іншу.

Наприклад, відповідно до напрацювань Л. Руденко-Сударевої міжнародне інвестування є діями суб'єктів в міжнародній діяльності, тобто суб'єктів реалізації глобальної стратегії управління [2].

Але в умовах невизначеності міжнародне інвестування можна ідентифікувати як переміщення капіталу, у тому числі інновацій, якщо інновації мають ключове значення для суб'єкта міжнародних економічних відносин з однієї країни в іншу для отримання прибутку або іншої вигоди.

Інноваційний аспект міжнародного інвестування ТНК можна оцінити за допомогою величезних об'ємів прибутку отриманих найбільш інноваційними ТНК. За даними дослідження науково-дослідницької організації Scimago institutions rankings за 2022 рік за рівнем інноваційності найбільшими ТНК є State Grid Corporation of China (КНР), DeepMind Technologies Ltd (Сполучене Королівство), Samsung Corp (Південна Корея), Toyota Group (Японія), Ionis Pharmaceuticals (США), LG Corporation (Південна Корея), Alphabet Inc (США), Google Inc (США), Samsung Electronics (Південна Корея), Microsoft Corp (США) (табл.1) [8].

Слід зауважити, що інноваційні ТНК постійно шукають нових ідей, можливостей та ресурсів не фізичного характеру, а віртуального.

У свою чергу, як наголошують експерти ЮНКТАД, в період пандемії діяльність ста найбільших цифрових ТНК стала більш прозорою та відкритою. Представники електронної комерції отримали вигідні переваги від пандемії через можливість замовляти та доставляти товари онлайн. Інноваційний капітал стає необхідним та є прибутковим в умовах турбулентного стану. Міжнародне інвестування набуває форми передачі цифрового, інформаційного, технологічного капіталу.

ТНК виробничого сектору акцентували увагу на зелених інвестиціях, з часткою близько 90% всіх інвестицій в дану сферу. Тоді як високотехнологічні ТНК - в придбання конкурентів, підтримуючі сфери діяльності та старт-апи.

Таблиця 1. Найбільші топ-10 ТНК за рівнем інноваційності за 2022 рік, побудовано автором на основі [4; 5; 6; 8; 9]

Назва ТНК та рейтинг	Країна походження	Прибуток за 2021 рік, млн.дол.США	Приклади інвестиційних проєктів ТНК в інновації
State Grid Corporation of China -1	КНР	386,6	Інвестувала понад 500 млрд юанів (близько 74,5 млрд дол США) у проєкти електромереж у 2022 р., в умовах епідемії COVID-19. Компанія почне будівництво проєктів з електропередачі надвисокої напруги, ключових проєктів електромереж нижче 500 кВ.
DeepMind Technologies Ltd - 2	Сполучене Королівство	59,6	Тренування працівників в Африці в 3D симульованому середовищі як спостерігати за експертом, який виконує нове завдання, потім копіює шаблон і запам'ятовує його. Культурна передача можлива в штучних агентах, культурна еволюція для створення штучного загального інтелекту (AGI).
Samsung Corp -3	Південна Корея	247200	У 2022 р. оприлюднено інвестиційний план на наступні п'ять років у розмірі 356 млрд дол), спрямований на лідерство у багатьох секторах від напівпровідників до біопрепаратів.
Toyota Group - 4	Японія	272278	Планує інвестувати 624 млн дол США) у виробництво компонентів електромобілів в Індії, оскільки японський автовиробник працює над досягненням вуглецевої нейтральності до 2050 р.
Ionis Pharmaceuticals - 5	США	800,0	Розробка нових препаратів для лікування генетичних захворюваннях, здійснення профілактичних заходів.
LG Corporation - 6	Південна Корея	67000	Витратить 1,5 млрд дол США на розробку біоматеріалів і переробку пластику, акумуляторів протягом п'яти років, що відповідає концепції економіки замкнутого циклу та враховує жорсткіші екологічні норми. Велика частина інвестицій буде спрямована на будівництво заводу в США з виробництва біологічно розкладаної пластмаси.
Alphabet Inc -7	США	167845	Інвестувала понад 40 мрд дол США на дослідження та розробки (НДДКР) у 2020 та 2021.
Google Inc - 8	США	257657	Планують інвестувати приблизно 9,5 млрд дол США в офіси та центри обробки даних у США у 2022 р. Очікується створити щонайменше 12 тис. нових штатних працівників.
Samsung Electronics - 9	Південна Корея	209200	Оголошено про плани щодо нового контрактного заводу з виробництва чіпів у Техасі, який буде займатися виробництвом чіпів.
Microsoft Corp -10	США	168000	Інвестиції в контент, спільноти та хмарні сервіси, широкі можливості в ігровій індустрії.

Наприклад, корпорація Amazon як представник електронної комерції інвестувала в проекти зеленої логістики та проектів пов'язаних з продажами. Нерухомість як галузь інвестування була цікавою для компанії WeWork (США), [11].

Тенденції розвитку інноваційної сфери тісно пов'язані з постійним впливанням інвестицій від ТНК до приймаючих країн. За допомогою технологій корпорації в будь-який період кризи, економічної нестабільності, турбулентності фінансових ринків чи непередбачуваних наслідків пандемій можуть залишатися конкурентоспроможними і швидко адаптуватися до нових умов функціонування.

Відповідно науковці Всесвітнього економічного форуму, змогли консолідувати виникнення за останні 10 років найбільш прогресивних та поширених технологій, а саме: технологія електродвигунів для літаків, можливості штучного інтелекту (AI), генетична інженерія, самовідновлювальні матеріали, системна метаболічна інженерія, безпроводні прилади та техніка, персоналізована медицина, геномні вакцини та соціальні роботи [7].

Наприклад, щодо електричного літакобудування, то цією галуззю вже сильно зацікавилися ТНК як United Airlines, Airbus, DHL, UPS, так як це дає можливість економити на паливі та зменшує викиди CO₂. Технологію гібридних двигунів або повністю електричних вже тестують та є можливість її застосування у масовому виробництві. Технологія штучного інтелекту набула поширення і над нею постійно працюють компанії. Було інвестовано в тестування, що дає можливості покращення комунікаційного сектору економіки завдяки швидкій передачі даних, зберіганні великих об'ємів інформації та Інтернету-речей [7].

Азійський регіон в 2021 році був найбільшим регіоном-реципієнтом інвестицій, незважаючи на постійні хвилі COVID-19 обсягом в 619 млрд дол США. Така тенденція розкриває конкурентоспроможність регіону і його стійкість до впливу кризових явищ. Найбільшими приймаючими країнами стали КНР, Гонконг (КНР), Сінгапур, Індія, Об'єднані Арабські Емірати та Індонезія на яких припадає понад 80 % ПІІ до регіону. Основним сектором залучення інвестицій обсягом 121 млрд дол США є відновлювальна енергетика.

У свою чергу, в 2021 році надходження ПІІ до Латинської Америки та Карибського басейну зросли до 134 млрд дол США завдяки потужним припливам у традиційні галузі, такі як фінансові та страхові послуги, виробництво автомобілів, постачання електроенергії, а також завдяки рекордно високим інвестиціям в інформацію та послуги зв'язку. Така позитивна динаміка показує, що регіон поступово виходить з кризи [10; 11].

Країни-члени АСЕАН почали запроваджувати цифрову програму підтримки логістичного сектору. Основними напрямками є сприяння цифровізації та автоматизації у секторі вантажних перевезень; формування спільної програми нарощування потенціалу з цифровізації транспорту та логістики в межах АСЕАН; ідентифікація пріоритетних сфер та гармонізація інституційних механізмів шляхом співпраці та координації між відповідними агенціями для цифровізації транскордонних транспортних послуг, наприклад,

процесів електронної сертифікації, ліцензій та реєстрації, дистанційного моніторингу транспортних операцій тощо [3].

Висновки. Таким чином, інноваційна сфера міжнародного інвестування ТНК має вирішальну роль та виконує життєво-необхідну функцію для можливості попередження негативних наслідків пандемій, економічних криз та турбулентності загалом. Високотехнологічні ТНК мають сильну перевагу перед ТНК виробничого сектору, так як вони мають високі прибутки, стійкість до коливань на міжнародному ринку, хоча й інвестують в ризикові інвестиційні об'єкти.

1. Лук'яненко Д.Г., Мозговий О.М., Бурмака М. Мотивація топ-менеджменту глобальних корпорацій. Міжнародна економічна політика. 2015. № 2. С. 5-28.
2. Руденко Л.В. Управління потоками капіталів у сучасній бізнес-моделі функціонування транснаціональних корпорацій: Монографія/ Лариса Руденко. Вид. 2-ге. К.: Кондор, 2009. 480 с.
3. COVID-19 Response and Recovery Guidelines for Resilient and Sustainable International Road Freight Transport Connectivity in ASEAN – 1st Revised Edition Jakarta, ASEAN Secretariat, April 2022.
4. DeepMind Technologies Ltd : web-site. URL: <https://www.deepmind.com/blog/leading-a-movement-to-strengthen-machine>.
5. Google Inc : web-site. URL: <https://blog.google/inside-google/company>
6. Ionis : web-site. URL: <https://www.ionispharma.com/ionis>.
7. Keenan G., Whiting K. (2021). Emerging technologies: 10 years of top tech trends and how they've changed the world. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2021/10/top-emerging-technologies-10-years>.
8. Scimago institutions rankings : web-site. URL: <https://www.scimagoir.com/>
9. Toyota Group : URL: <https://global.toyota/en/ir/>
10. UNCTAD. World Investment Report 2021: Investing in sustainable recovery: Geneva and New York: United Nations, 2021. 280 p.
11. UNCTAD. World Investment Report 2022: International tax reforms and sustainable investment: Geneva and New York: United Nations, 2022. 244 p.

-
1. Lukianenko D.H., Mozghovyi O.M., Burmaka M. Motyvatsiia top-menedzhmentu hlobalnykh korporatsii. Mizhnarodna ekonomichna polityka. 2015. № 2. S. 5-28. [Ukrainian].
 2. Rudenko L.V. Upravlinnia potokamy kapitaliv u suchasniy biznes-modeli funktsionuvannia transnatsionalnykh korporatsii: Monohrafiia/ Larysa Rudenko. Vyd. 2-he. K.: Kondor, 2009. 480 s. [Ukrainian].
 3. COVID-19 Response and Recovery Guidelines for Resilient and Sustainable International Road Freight Transport Connectivity in ASEAN – 1st Revised Edition Jakarta, ASEAN Secretariat, April 2022. [English].
 4. DeepMind Technologies Ltd : web-site. URL: <https://www.deepmind.com/blog/leading-a-movement-to-strengthen-machine>. [English].
 5. Google Inc : web-site. URL: <https://blog.google/inside-google/company>. [English].
 6. Ionis : web-site. URL: <https://www.ionispharma.com/ionis>. [English].
 7. Keenan G., Whiting K. (2021). Emerging technologies: 10 years of top tech trends and how they've changed the world. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2021/10/top-emerging-technologies-10-years>. [English].
 8. Scimago institutions rankings : web-site. URL: <https://www.scimagoir.com/>. [English].
 9. Toyota Group : URL: <https://global.toyota/en/ir/>. [English].
 10. UNCTAD. World Investment Report 2021: Investing in sustainable recovery: Geneva and New York: United Nations, 2021. 280 p. [English].
 11. UNCTAD. World Investment Report 2022: International tax reforms and sustainable investment: Geneva and New York: United Nations, 2022. 244 p. [English].